

Petr Vopěnka životopis

Petr Vopěnka se narodil v roce 1935 v Praze. Po maturitě na gymnáziu v Ledči na Sázavou (1953) studoval na matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy, kde byl posledním žákem profesora Eduarda Čecha, který výrazně ovlivnil jeho matematické uvažování. Po absolvování této fakulty byl na ní zaměstnán. Habilitoval se v roce 1964, docentem matematiky byl jmenován o rok později; hodnost doktora věd získal v roce 1967. Jmenování profesorem bylo sice v roce 1968 vědeckou radou Univerzity Karlovy schváleno, ale dojít k němu mohlo až v roce 1990. V letech 1966-1969 byl Vopěnka proděkanem matematicko-fyzikální fakulty a vedoucím katedry matematické logiky (ta byla zrušena v roce 1970). Vychoval dvě generace matematických logiků, z nichž někteří se stali významnými vědci doma i v zahraničí. V období 1970-1989 sice na fakultě zůstal (později se ukázalo, že tomu tak bylo díky intervenci významného ruského matematika, akademika P. S. Alexandrova), avšak v nedůstojném postavení (nemohl se například zúčastňovat konferencí v zahraničí, dokonce ani v Polsku, na něž byl zván). V osmdesátých letech otevřel na matematicko-fyzikální fakultě veřejný hojně navštěvovaný filosofický seminář, na nějž zval k přednáškám filozofy, kteří na nějaké veřejné působení v době normalizace nemohli ani pomyslet (Zdeněk Neubauer, Radim Palouš, Petr Rezek, Stanislav Sousedík, Jiří Polívka). V lednu 1990 byl zvolen prorektorem Univerzity Karlovy, v letech 1990-1992 byl ministrem školství. V roce 1990 obnovil katedru matematické logiky a filosofie matematiky na MFF UK (tato katedra byla opět zrušena hned poté, co Petr Vopěnka dosáhl 65 let). V roce 2000 byl Vopěnka jmenován emeritním profesorem Univerzity Karlovy. 28. října 1998 mu prezident Václav Havel udělil státní vyznamenání (medaili za zásluhy).

Petr Vopěnka patří k významným světově známým matematikům. Zpočátku se věnoval topologii, později pak teorii množin a matematické logice; na začátku sedmdesátých let založil tzv. alternativní teorii množin (alternativní vůči klasické Cantorově teorii), kterou pak rozvíjel v řadě článků a monografií (například *Mathematics in the Alternative Set Theory*, 1979, nebo obsáhlejší *Úvod do matematiky v alternativní teorii množin*, 1989). Vopěnkovo jméno nese ve světové matematické literatuře řada prvotřídních matematických výsledků (matematických vět, technik, struktur). Od poloviny osmdesátých let se věnoval filosofickým otázkám matematiky (zvláště v souvislosti s Husserlovou fenomenologií). Výsledkem byly čtyři knihy „Rozprav s geometrií“, které pak souborně vyšly pod názvem *Úhelný kámen evropské vzdělanosti a vědy* (2000). Na ně pak navazuje ještě nedokončená řada knih, věnovaná teorii množin, osudům matematiky ve dvacátém století a základům vědy vůbec; zatím vyšly dvě knihy: *Podivuhodný květ českého baroka* (1998) a *Meditace o základech vědy* (2001).